

Ders 9

50-60-жылдардагы кыргыз адабияты: проза, драма

(50'li, 60'ly Yıllardaki Kırgız Edebiyatı: Nesir ve Drama)

Nesir

50'li yıllarda savaş zamanındaki cephe ve cephe gerisindeki olan-bitenleri gözden geçirmeye, değerlendireye, savaşın halka nelere mâl olduğunu anlamaya yeterince zaman geçmişti. O yüzden savaş zamanındaki kısa hikaye, anekdotların yerini öyküler, romanların alması doğal bir hadiseydi.

Kırgız edebiyatında 50'li yıllar öykü ve roman janrının olağanüstü gelişme gösterdiği yıllar olarak nitelendirilir. Tügölbay Sıdıkbekov'un "Bizdin zamandın kişileri"("Bizim Zamanımız İnsanları") romanı Kırgız edebiyatını ülke çapında tanınmasını sağlayan eser olmuştur. Zamanının talebine uygun şekilde yazılan bu roman yerel ve merkezî Rus basınında hayli ses getirerek yazarına da Devlet Ödülünü kazandırmıştır. Romanda savaş zamanındaki bir Kırgız köyünün yaşantısı, köylülerin yaşlı genç, kadın erkek, farklı millet yapısına bakmaksızın halkın başına gelen afete tek yürek tek bilek halinde nasıl karşı koya bildiklerini, Kızıl Ordu'nun zafere ulaşması uğruna elinden gelen katkıyı nasıl sağladıkları gerçekçi bir şekilde ele alınmıştır. "Bizdin zamandın kişileri", 50'li yıllar Sovyet edebiyatının etaplı bir romanı olarak karşımıza çıkar.

T.Sıdıkbekov, 30'lu yıllarda yazılıp, fakat şiddetli tenkit edilen eseri "Keñ-Suu"yu "Too arasında" adı ile genişleterek, düzelterek iki kitap halinde (1955; 1988) tekrar yayımlamıştır.

50'li yıllar Kırgız nesri deyince akla ilk gelen isim, elbette, Cengiz Aytmatov'dur. Cengiz Aytmatov gibi bir dev yazarın edebiyata girmesi sadece Kırgız edebiyatı için değil bütün Sovyet edebiyatı için olağanüstü bir fenomen olmuştur. Daha önce "Ак жаан" ("Sağnak Yağmur"), "Түнкү сугат"("Gece Sulaması"), "Асма көпүрө"("Asma Köprü") gibi küçük hikayeleri ile tanınmaya başlayan Cengiz Aytmatov'un "Бетме-бет"("Yüz Yüze" (1957), "Жамийла" (1958) öyküleri Kırgız ve Sovyet edebiyatına farklı bir edibin geldiğini hemen hissettirmiştir. Kahramanlarının kişiliklerini, psikolojisini kemeline erdiren, ulusallık ile evrensellik değerlerini olağanüstü şekilde biri birine uydurabilen Aytmatov'un yaratıcılık ustalığı hem yerli, hem dünya edebiyatı tarafından kısa zamanda fark edilmiştir. Ele aldığı konular esas olarak savaş konusu olsa da Aytmatov eserlerinde aşk, gelenek-görenekler, vicdan, tarih, toplum ilişkileri gibi ebedî konulara da derinden temas edilmiştir. Fransız edebiyatçısı Luis Aragon boşuna onun "Camila" öyküsünü "aşk hakkındaki dünyanın en gizel öyküsü" dememiştir. Cengiz Aytmatov Kırgız

temasını Sovyet ve dünya edebiyatına çağdaş Türk halklarının edebiyat örneği olarak sunmayı başarmıştır.

Drama

50'li yıllardaki Kırgız drama janrına yön veren eserler tarihî ve güncel konuları esas alan Kasımalı Cantöşev'in Toktogul Satılğanov hakkındaki "El ırçısı" ("Halk Şairi") ve "Kanıbek", K.Malikov'un "Biyik cerde" ("Yüksek Yerde") dramaları olmuştur. Ayrıca ünlü drama yazarı Toktobolot Abdımomunov da ilk "Aşırbay" ve "Atabektin kızı" dramaları ile bu yoldaki sanatına bu yıllarda adımını atmıştı.

Çağdaş Kırgız Edebiyatı Bibliyografisi

Kırgız Sovet Adabiyatı Tarihi (1990). Frunze.

ASANALİEV, K. (1960). Kırgız Sovet Prozasının Oçerki. Frunze.

ARTIKBAEV, K. (1982). Kırgız Sovet Adabiyatının Tarihi. Frunze:Mektep

BOGDANOVA, M. (1947). Kirgizskaya Literatura. Moskva

CİGİTOV, S. (1972). Irlar Cana Cıldar. Frunze:Kırgızstan

CİGİTOV, S. (1984). 20-Cıldardagı Kırgız Adabiyatı. Frunze:İlim

TOKOMBAEV, A. (1962). Tan Aldında.Frunze : Kırgızstan

BAYALİNOV, K. (1928). Acar. Frunze

ELEBAEV, M. (1936). Uzak Col. Frunze-Samarkand.

SIDIKBEKOV, T. (1969).Çıgarmalar. 4 Tomduk. Frunze:Kırgızstan

Alıkul Osmonov. Ömürü Cana Çıgarmaları.(1958). Frunze

GAÇEV, G. (1982). Çıngız Aytmatov i Mirovaya Literatura. Frunze.

ARAGON, L. (1956). Samaya Prekrasnaya na Svete Povest O Lyubvi./ Kultura i Jizn. No 7.

AYTMATOV, Ç. (). Çıgarmalar Cıynağı. 8 Tomduk. Bişkek: Ruhaniyat.

KASIMBEKOV, T. (1971). Singan Kılıç. Frunze.